

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 25 czerwca 2019 r.

Pozycja 121

POSTANOWIENIE z dnia 25 października 2018 r. Sygn. akt Ts 62/17

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Leon Kieres,

po wstępnym rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym skargi konstytucyjnej M.J. w sprawie zgodności:

- 1) art. 406 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2018 r. poz. 1360, ze zm.) z art. 32 ust. 1 i 2, art. 31 ust. 3, art. 64 ust. 2 w związku z art. 176 ust. 1, oraz z art. 176 ust. 2 w związku z art. 45 ust. 1 Konstytucji,
- 2) art. 394 § 1 ustawy wymienionej w punkcie 1 z art. 32 ust. 1 i 2, art. 31 ust. 3, art. 64 ust. 2 w związku z art. 176 ust. 1, oraz z art. 176 ust. 2 w związku z art. 45 ust. 1 Konstytucji,

p o s t a n a w i a:

odmówić nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu.

UZASADNIENIE

W skardze konstytucyjnej z 13 marca 2017 r. (data nadania), sporządzonej przez pełnomocnika, M.J. (dalej: skarżący) wniósł o uznanie, że:

1) art. 406 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2018 r. poz. 1360, ze zm.; dalej: k.p.c.) w zakresie, w jakim w postępowaniu przed sądem drugiej instancji – w sytuacji, gdy o wznowieniu postępowania orzeka po raz pierwszy ten sąd – nie stosuje się na jego podstawie odpowiednio art. 394 § 1 k.p.c., jest niezgodny z art. 32 ust. 1 i 2, art. 31 ust. 3, art. 64 ust. 2 w związku z art. 176 ust. 1 Konstytucji oraz z art. 176 ust. 2 w związku z art. 45 ust. 1 Konstytucji;

2) art. 394 § 1 k.p.c. – w zakresie, w jakim w postępowaniu przed sądem drugiej instancji, w sytuacji, gdy o wznowieniu postępowania orzeka po raz pierwszy ten sąd – nie stosuje się go do orzeczeń sądu drugiej instancji w związku z: a) art. 406 k.p.c.; b) postępowaniem o ustanowienie pełnomocnika z urzędu w sytuacji, gdy o odmowie ustanowienia po raz pierwszy orzeka sąd drugiej instancji, jest niezgodny z art. 32 ust. 1 i 2, art. 31 ust. 3, art. 64 ust. 2 w związku z art. 176 ust. 1 Konstytucji oraz z art. 176 ust. 2 w związku z art. 45 ust. 1 Konstytucji.

Skarga konstytucyjna została wniesiona w związku z następującą sprawą.

Skarżący złożył skargę o wznowienie postępowania przed Sądem Okręgowym w K. (dalej: Sąd Okręgowy) w sprawie zakończonej wyrokiem z 5 października 2010 r. (sygn. akt [...]). Sąd Okręgowy, postanowieniem z 23 stycznia 2017 r. (sygn. akt [...]), odrzucił skargę ze względu na upływ terminu jej wniesienia.

Równolegle skarżący złożył skargę o wznowienie postępowania przed Sądem Okręgowym w sprawie zakończonej innym wyrokiem z 2 sierpnia 2013 r. (sygn. akt [...]). Sąd Okręgowy postanowieniem z 24 stycznia 2017 r. (sygn. akt [...]) odrzucił skargę, uzasadniając, że przepisy uznane przez Trybunał Konstytucyjny – w wyroku z 24 listopada 2016 r., sygn. K 11/15 (OTK ZU nr A/2015, poz. 93) – za niekonstytucyjne nie były materialnoprawną podstawą wskazanego przez niego orzeczenia.

9 lutego 2016 r. skarżący wniósł do Sądu Rejonowego w T. (dalej: Sąd Rejonowy) wniosek o ustanowienie pełnomocnika z urzędu celem wniesienia skargi konstytucyjnej. Postanowieniem z 4 marca 2016 r. (sygn. akt [...]) Sąd Rejonowy oddalił wniosek. Skarżący wniósł zażalenie oddalone postanowieniem Sądu Okręgowego w K. z 17 listopada 2016 r. (sygn. akt [...]).

Zarządzeniem sędziego Trybunału z 8 listopada 2017 r. skarżący został wezwany do uzupełnienia braków formalnych skargi konstytucyjnej, przez: 1) wskazanie, jakie jego wolności lub prawa, wynikające z powołanych w *petitum* skargi konstytucyjnej wzorców kontroli i w jaki sposób zostały naruszone przez art. 406 i art. 394 § 1 k.p.c., i w jaki sposób – zdaniem skarżącego – zostały naruszone przez każdy z zakwestionowanych przepisów; 2) doręczenie odpisu i czterech kopii postanowienia Sądu Apelacyjnego w W. z 27 listopada 2015 r. (sygn. akt VI [...]); 3) udokumentowanie daty doręczenia skarżącemu postanowienia Sądu Okręgowego z 17 listopada 2016 r. (sygn. akt [...]).

W piśmie z 5 grudnia 2017 r. (data nadania) skarżący, zachowując przewidziany przepisami ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. poz. 2072) termin, odniósł się do wskazanych w zarządzeniu sędziego Trybunału braków formalnych, podniósł, że zgodnie z zaskarżonymi przepisami „prawo do skorzystania z mechanizmu wznowienia postępowania w drodze dwuinstancyjnego postępowania” uzależnione jest od tego, czy orzeczenie kończące postępowanie w sprawie było wydane przez sąd pierwszej czy drugiej instancji. Powyższe zróżnicowanie możliwości procesowej wznowienia postępowania, zdaniem skarżącego, jest naruszeniem istoty równego traktowania stron w identycznej sytuacji procesowej.

Skarżący wskazał również, że art. 406 k.p.c. wprowadza w błąd, ponieważ sugeruje, że możliwe jest zaskarżenie orzeczenia sądu drugiej instancji w przedmiocie wznowienia postępowania, jeżeli w tej kwestii ten sąd orzeka po raz pierwszy. Tymczasem, jak podkreśla skarżący, w powszechnej praktyce jest to niedopuszczalne.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje.

1. Na podstawie art. 61 ust. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. poz. 2072; dalej: u.o.t.p. TK) skarga konstytucyjna podlega wstępnemu rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym. Trybunał wydaje postanowienie o odmowie nadania skardze dalszego biegu, gdy nie spełnia ona określonych przez prawo wymagań lub gdy jest oczywiście bezzasadna. Mając na względzie art. 67 ust. 1 u.o.t.p. TK, Trybunał przy orzekaniu jest związany zakresem zaskarżenia wskazanym w skardze konstytucyjnej.

2. Zgodnie z art. 406 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2018 r. poz. 1360, ze zm.; dalej: k.p.c.) do postępowania w sprawie skargi

o wznowienie postępowania stosuje się odpowiednio przepisy o postępowaniu przed sądem pierwszej instancji, jeżeli inne przepisy nie stanowią inaczej. Natomiast art. 394 § 1 k.p.c. określa katalog przesłanek dopuszczalności wniesienia zażalenia na postanowienia sądu pierwszej instancji kończące postępowanie.

3. Skarżący, jako ostateczne rozstrzygnięcia, wskazał postanowienie Sądu Okręgowego w K. (dalej: Sąd Okręgowy) z 23 stycznia 2017 r. (sygn. akt [...]) oraz postanowienie tego sądu z 24 stycznia 2017 r. (sygn. akt [...]). W obu powyższych sprawach Sąd Okręgowy odrzucił skargi skarżącego o wznowienie postępowania.

3.1. Istotą zarzutów skarżącego jest to, że – w jego ocenie – zaskarżone normy uniemożliwiają wniesienie zażalenia na powyższe postanowienia.

3.2. Trybunał stwierdza, że zakwestionowane przez skarżącego przepisy – w zakresie określonym w skardze – nie były podstawą wydania żadnego z wymienionych postanowień. Sąd Okręgowy odrzucił skargi o wznowienie postępowania, lecz nie orzekał o tym, czy skarżący ma prawo wnieść środek zaskarżenia.

4. Trybunał stwierdza również, że skarżący – przed wystąpieniem ze skargą konstytucyjną – nie wykorzystał zwykłych środków prawnych.

Należy podkreślić, że zarzut skarżącego jest związany z prawem do zaskarżenia ostatecznego orzeczenia. Skarżący z jednej strony twierdzi, że zakwestionowane normy uniemożliwiły mu zaskarżenie postanowień Sądu Okręgowego, jednak – z drugiej strony – nie wniósł żadnego środka zaskarżenia. Tym samym nie wyczerpał drogi prawnej zmierzającej do uzyskania ostatecznego orzeczenia, wydanego na podstawie zakwestionowanych norm.

Trybunał nie jest uprawniony do stwierdzania, czy skarżący miał prawo wnieść zażalenie lub inny środek zaskarżenia – czy to na podstawie zakwestionowanych przepisów, czy na podstawie art. 394¹ § 1 k.p.c., zgodnie z którym zażalenie do Sądu Najwyższego przysługuje na postanowienie sądu drugiej lub pierwszej instancji odrzucające skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia. Jednak jeśli skarżący nie skorzystał z takiego środka ochrony, to stawiany przez niego zarzut naruszenia jego konstytucyjnych wolności lub praw – dotyczących właśnie prawa do zaskarżenia tego orzeczenia – ma charakter potencjalny, a nie bezpośredni. Jak zaś podkreśla się w orzecznictwie Trybunału, naruszenie wolności i praw, o których mowa w art. 79 ust. 1 Konstytucji, powinno mieć charakter osobisty oraz bezpośredni (por. wyrok pełnego składu TK z 10 marca 2015 r., sygn. SK 65/13, OTK ZU nr 3/A/2015, poz. 35, w tym zdanie odrębne).

Trybunał przypomina, że jedną z podstawowych przesłanek dopuszczalności skargi konstytucyjnej jest wyczerpanie drogi prawnej i uzyskanie przez skarżącego rozstrzygnięcia, którym – w sposób ostateczny – orzeczono o jego konstytucyjnych wolnościach lub prawach. Skarga konstytucyjna jest bowiem środkiem prawnym o charakterze nadzwyczajnym i subsydiarnym. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału, zasada subsydiarności wymaga wykorzystania – przed wystąpieniem ze skargą konstytucyjną do Trybunału Konstytucyjnego – przysługujących skarżącemu zwykłych środków prawnych (por. wyrok TK z 28 stycznia 2015 r., sygn. SK 15/14, OTK ZU nr 1/A/2015, poz. 10). Skarga konstytucyjna, stanowiąca w istocie zarzut przeciw prawu, jest *ultima ratio* (ostatnią szansą) dochodzenia praw i wolności naruszonych przez zastosowanie określonej normy prawnej. Nie może ona zatem zastępować zwykłych środków odwoławczych czy środków zaskarżenia (por. postanowienie TK z 22 lipca 2014 r., sygn. SK 28/12, OTK ZU nr 7/A/2014, poz. 87 oraz przytoczone tam orzecznictwo).

5. Skoro skarżący nie wniósł środka zaskarżenia od postanowień Sądu Okręgowego, a zakwestionowane w skardze normy prawne nie stanowiły podstawy wydania tych orzeczeń, to badana skarga nie spełnia warunków określonych w art. 79 ust. 1 Konstytucji, a skonkretyzowanych w art. 53 ust. 1 pkt 1-2 oraz art. 77 ust. 1 u.o.t.p. TK.

6. Z powyższych względów Trybunał stwierdził, że badana skarga nie spełnia wymagań określonych w art. 53 ust. 1 pkt 1-2 oraz art. 77 ust. 1 u.o.t.p. TK, co zgodnie z art. 61 ust. 4 pkt 1 u.o.t.p. TK stanowi podstawę odmowy nadania skardze dalszego biegu.

W tym stanie rzeczy Trybunał Konstytucyjny postanowił jak w sentencji.

POUCZENIE

Na podstawie art. 61 ust. 5 u.o.t.p. TK skarżącemu przysługuje prawo wniesienia zażalenia na powyższe postanowienie w terminie 7 dni od daty jego doręczenia.